

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 29. oktobra 1915.

Dne 4. t. m. je praznoval naš cesar Franc Jožef I. svoj god. — Vsi narodi širne Avstrije so se tega dne spominjali svojega vladarja z živo željo, naj bi čimprej čakal zmagoviti konec sedanje vojne in kot knez miru zopet posvetil svoje vladarske vrline blaginji svojih zvestih narodov v prihodnji dobi zaželenega miru! — Da se to gotovo zgodi — temu je porok naša nepremagljiva vojska. — Vse šole, koder se vrši pouk, so cesarjev god posebno slovesno praznovale. Po vsej naši državi je mogočno grmela veličastna himna: Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo! —

Vse naročnike in naročnice nujno pozivljamo, naj v zadnjem četrtletju t. l. store svojo dolžnost. — S 14. številko smo bili primorani svoj list ustaviti 113 naročnikom in naročnicam, ki nam dolgujejo skupno 5725 K. — Jasno je, da ob takih razmerah ne moremo naprej, ker ne znamo delati čudežev. — Prosimo torej še enkrat vse prizadete, naj takoj poravnajo zastalo naročnino, da jim zopet začnemo dopošiljati list in da bomo mogli svoje glasilo še nadalje izdajati!

V Ljubljani, dne 14. sept. 1915

Št. 14. 823.

Cenjeni
avstrijski jugoslovanski učiteljski Zavezi

Ljubljani.

Njegova ekscelenca gospod deželni predsednik za Kranjsko me je z razpisom z dne 9. t. m., št. 1746 pr., po Najvišjem naročilu poveril, da cenjeni avstrijski ju-

goslovanski učiteljski Zavezi sporočim Najvišjo zahvalo za vdanostno izjavo povodom Najvišjega rojstnega dneva Njegovega Veličanstva.

Župan:

Dr. Ivan Tavčar.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

VEKOSLAV BRAJAN.

Kakor poročajo, je padel v ljutih bojih ob Dnjestru naš istrski tovariš, učitelj Vekoslav Brajan, smrtno zadet od sovražnikove krogle. — Rojen v Špinčičih v Istri, je od vsega srca ljubil svoj ubogi istrski narod ter deloval za njegove blaginjo v šoli in izven nje s plamenečim rydušenjem in z najlepšimi uspehi. Sedaj pa je svoje življenje daroval ljubljeni domovini.

Bodi učitelju-junaku lahka daljna zemlja, v naših srcih pa mu cveti nemrljiv spomin!

SOČI.

Oj, Soča, meja ti krvava,
nebroj zdaj src ob tebi trepeta,
naj bluje ogenj vrag srđiti,
ne strašijo se muk, gorjá.

Tvoj čar oskrnil je sovražnik,
tvoj breg je napojen krvi —
bolesti polna ni še kupa,
junakov borba še rohni.

Stoj trdno kakor kraška skala,
ne boj krvi se, niti ran —
zdaj bij, pokaži silo svojo,
in narod tvoj ne bo tlačan!

Hinko Medič.

GOVOR MRTVIH.

In tamkaj naši bratje leže,
očetje in ljubljenci in sinovi:

končana njih vélika je daritev —
naznanjajo smrtno uro topovi!
Osteklenele so vojnikom oči —
kam mrtvi pogledi strmé? . . .
In zadnja kaplja srčne krvi
iz rane globoko vre,
in glas šepeče kot sveta molitev:
»O, dali smo, bratje, vam vse! . . .«

In nemo vprašanje lepeče
kot zdih srca in skoro boječe:
»Kaj bo, bratje, bodoče dni?
Nikoli ne bomo jih zrlí —
za vas, za dom smo umrli!
Mi svoje smo prejeli plačilo;
kaj vam se rodi iz naše krvi?
Zaman srce je naše ni lilo!
Kaj, ki ste nas dali, dobite vi?
Le eno besedo recite samó,
da v večnem pokoju nam pókoj bo! . . .«

G.

ZANIMIVO PISMO Z BOJNEGA POLJA.

Tovariš Srečko Vilfan, učitelj v Knežaku, sedaj praporščak v nekem črnovojniškem pehotnem bataljonu, nam piše z dne 2. pret. mes.:

Po daljšem molku zopet par vrstic svojim cenjenim kolegom in tovarišicam! Moj bataljon je sedaj zopet v bojni črti in z njim seveda tudi moja malenkost! To pot so nam odkazali res imeniten odsek. Po vsem tem, kar sem preizkusil v prejšnjih bitkah, se človeku prav prileže odpočitek v taki bojni črti, kot je naša sedanja. Ni čudo! V prvi bitki sem bil od 1. do 13. julija pri Z. . . ., kjer so bili boji najlju-tejši. Saj vsakdo kolikor toliko čita v časopisu o tem, a vse to ni niti senca tega, kar človek doživi! To se ne da popisati! Po tej bitki, v kateri smo izgubili mnogo moštva, med tem tudi več čeških kolegov, smo šli na odpočitek. Tega pa se nam ni bilo mogoče dolgo veseliti in ga uživati. Poslali so nas na južni rob . . . A tu smo bili le pri večjih bitkah, drugače pa v rezervi. Ne dolgo na to pa je prišlo povelje, glasom katerega smo bili prideljeni skupini, ki straži . . . Tudi tu smo sodelovali. Sedaj pa se nahajam prav ob . . . Z najtežjimi topovi streljajo na nas, a leti vse preko naših cenjenih glav! Dobro

LISTEK

Osemdesetletnica tovariša Janeza Sajeta.

Iz Št. Jerneja smo prejeli in priobčujemo:

Hvala Vam lepa za čestitko k mojemu osemdesetletnemu rojstnemu dnevu! Jako me veseli, da se še sivolasega starčka spominjate tudi zdaj, ko biva že več let v stalnem pokoju. Bil sem od začetka »Učiteljskega Tovariša« naročnik in dopisnik. Ves svoj čas svojega službovanja sem ga rad čital, podpiral in tovarišem v naročitev priporočal.

Veliko mojih tovarišev je že davno v hladni zemlji, kakor Andrej Praprotnik, Ivan Tomšič, Matej Močnik, dva Rakte-lja, Belar, Cebin, dva Adamiča, Traven, ki je bil moj sosed na Gorenjskem in tovariš na svatovščini moji; pa Andrej Vavken in mnogo, mnogo drugih.

Od součencev s pripravnice v Idriji leta 1852. in 1853. sva še samo z Leopoldom Božičem živa. Od kolegov, ki smo

bili leta 1869. na Dunaju 50 dni v nadaljevalnem izobraževalnem tečaju za poljedeljstvo itd., smo živi tudi še samo trije: Janko Škrbinec, Gašper Gašperin pa jaz. Vsi ti so mi jako laskavo in lepo čestitali, pa tudi mnogo drugih. Dozdaj jih je že 80 pismeno čestitalo, ustno pa gotovo čez 180 že do rojstnega dne (23. avgusta 1915), do godu (29. avgusta Janez Glavošek), jih bo pa še veliko več!

Ko me je rajniki moj prijatelj Ivan Tomšič domov spremljal iz Ljubljane, sva šla od Frančiškanske cerkve po ulici proti »Slonu«. Tedaj mi je rekel: »Janez, zapomni si, čez nekaj let boš videl, da bo ljudstvo učitelje tako častilo in spoštovalo, kakor zares ob težavnem in napor-nem, pa slabo plačanem trudu zaslužijo.« — On ni dočakal teh let, morda jih bodo naši nasledniki, ki jim to iz srca privoščim. Nekoliko jih že tudi uživajo, seve sedaj je ta strašna draginja, pa krušni očetje se bodo že še tudi teh ubogih trpi-nov spominjali in jim pripomogli do bolj-ših in veselejših dni, posebno še, ko bodo tudi svojo 80letnico obhajali, kakor jo jaz! Bog daj!

Tudi jaz že nekoliko okušam tega spoštovanja, ki mi je o njem govoril rajni Ivan Tomšič. Dobil sem iz raznih stanov

in od raznih gospodov čestitke, da, celo darila od visokih gospodov. Naj se mi ne vzame za zlo, da tu navedem po nemško v originalu čestitko, ki se tako-le glasi:

Zum 80. Geburtstage des Herrn Oberlehrer Janez Saje. 1835.—1915.

Innig freu'n sich heute Deine Lieben.
Achzig Jahre zählst Du, edler Greis!
Namenlos die Freud', die nichts mög' trüben.

Ehre Dir und Ehre Deinem Fleiss!
Zierde warst Du stets des Lehrerstandes;
Schutz für Christentum, für Recht und Pflicht.

Auf das Wohl des teuren Vaterlandes
Immer seh'nd. Nun hoff' mit Zufersicht
Einst zu sein im Reich des ew'gen Stran-des!

Am 23. August 1915.

P. Bruno Wild, Pleterje.

Tako se izobraženi pobožni menihi Kartuzijani zahvaljujejo učitelju, ki je njih kolege slovensko poučeval. Vsa čast in hvala jim!

Od druge strani sem dobil to posve-tilo:

»Zdrava Marija.« Uglasbil in svoje-mu velecenjenemu, blagemu prijatelju,

blagorodnemu gospodu Janezu Sajetu, mnogozaslužnemu nadučitelju itd. v Šent Jerneju, k njegovemu 80. rojstnemu dnevu poklonil Davorin Budna. Besedilo po p. Skrabcu iz »Cvetja z vrto v. Frančiška«. Lepa pesem je jako imenitno izvršena.

Ker sem se večinoma vsem gratulan-tom pismeno zahvalil, naj bo še tem potom vsem in vsakemu posebej moja največja in prijateljsko ljubezniva zahvala izrečena! Želim, da bi vsi kolegi dočakali še večjo in prav srečno Metuzalevo starost, ter se v molitvi vsi eden drugega spom-nili! To Vam vsem želi vdani prijatelj Janez Saje, nadučitelj v pok. in pos-estnik v Šent Jerneju na Dolenjskem.

Gorica.

V Gorici prebiva od njenega začetka dalje slovenski in furlanski rod. Slovenski postavljamo na prvo mesto, ker je bil slovenski živelj tako močan, da je dal mestu ime. Mislimo, da ga ni več Laha, ki bi verjel tistim neslanim izvajanjem, da Gorica ni slovensko ime, da izvira iz »No-ritia«. Vsa tista izvajanja so narekovali

smo zakopani. Kot poveljnik imam lastno stanovanje: v skalo vsekano jamo, ki pa je prav imenitno opremljena! Le eno slabost ima in obenem napako: prenizka je! Dosti jih je, ki vedo, da nisem ravno majhen, in zaradi tega pride moja nad vse cenjena butica dostikrat v neprijeten položaj, da se seznanijo bližje s tramovi strupal! Naše postojanke obdaja močvirje in morje, in tako smo zavarovani na granatami. Severno od nas se bližje slehrno noč. Po 10 napadov odbijejo naši vrli vojaki in se ne zmenijo dosti za granate in šrapnele! Ponoči pa opazujem tudi boj reflektorjev! Kaj se ne bojuje že vse v teh modernih vojnah! Kadar začne sovražni reflektor iskati naše postojanke, izkuša naš žaromet križati svetlobni trak in ga na ta način primora, da ugasne. To se zgodi čestokrat! Pred par dnevi smo dobili tudi odklikovanja iz bojev pri Sv. Martinu. Hrabrostno svetinjo I. reda je dobil Alojzij Bravničar, o katerem sem poročal, da je mrtev. Kot pa se je izkazalo, je bilo moje poročilo napačno, ker je ujet. Enako odklikovanje je dobil tudi učitelj Karel Bratuž. A ta že prej, ker je pri drugem bataljonu. Moja malenkost je dobila bronasto in moj hrvatski tovariš Ante Frlič srebrno II. razreda.

Ker me kliče služba na oddaljene straže, moram končati z nadejo, da bom mogel znanec, kadar se vrnem, natančneje poročati o vsem!

S tovariškim pozdravom!

Srečko Vilfan.
praporščak.

Vsem tu imenovanim junaškim tovarišem na odlikovanju iskreno čestitamo in vsem želimo tudi srečnega, zmagoslavnega povratka!

GOSPODARSKI POLOŽAJ PO VOJNI.

V dunajskem »Fremdenblattu« je državni poslanec Licht priobčil članek, v katerem izreka mnenje, da bo vojna tudi po sklenjenem miru v drugi obliki trajala še naprej, in sicer v obliki gospodarskega boja. Po Lichtovem mnenju bodo sovražne države nadaljevale politiko izstradanja naše monarhije in Nemčije. Britanski imperij se bo še tesneje združil, kakor je zdaj pritegnil nase Francijo in Italijo in bo delal centralnima državama največje ovire. Rusija bo, kolikor ji bo to uspeh vojne dopustil, zaprla svoje meje uvozu iz centralnih držav; Amerika bo uveljavila načelo »Ameriko Američanom«, Japonska pa bo zavladala v vzhodni Aziji in na Tihem oceanu.

DOPISOVANJE Z NAŠIMI VOJNIMI UJETNIKI.

Mnogoteri opazovanja kažejo, da ruska in srbska cenzura ne dostavlja vojnim ujetnikom namenjene korespondence, ki jim jo pošiljajo njih svoji, ampak da jo uničuje. Priporoča se zaradi tega, da se pošilja vojnim ujetnikom dopisnice, pisane kolikor mogoče kratko, jasno in razločno, ker se pri takih še najlažje pričakuje, da jih naslovljencem dostavijo. — Dopisnice, razglednice in pisma, ki so naslovljena na vojne ujetnike po raznih sovražnih deželah (Rusija, Srbija, Črna gora, Italija, Francija in Anglija) so, kakor je bilo že svoječasno objavljeno, poštine prosta. Če kdo svojo dopisnico frankira, da bi zato sigurno prišla na svoj kraj, se moti. Važno pa je, da označimo vso korespondenco na

le narodno sovraštvo in politički oziri. V Gorici so bili izdali brošurico »Gorizia non fu mai slovena«, v kateri je bilo nagromadenih abotnih trditev, da je Gorica vedno italijanska. Namenjeno je bilo to nižjemu italijanskemu ljudstvu, ali tudi to ne verjame več takim trparijam, ker ve, da je ime mesta slovensko, ker kažejo imena raznih delov mesta svoj slovenski izvor: Travnik, Pristava, na Studencu, v Stračicah, Staragora, Baronovšče, Gorišček, Kostanjevica itd. V stari Gorici (poglejmo nekaj stoletij nazaj) so govorili slovensko in furlansko. Župnik goriški Nepokoj je opisal Gorico koncem 16. stoletja in pravi glede jezikov, da v Gorici govori vse prebivalstvo slovensko in furlansko, gospoda govori tudi nemško. Omembe vredno je, da postavlja župnik Nepokoj slovenščino na prvo mesto. Tako je pač bilo: večina prebivalstva je bila slovenska in govorili so največ slovensko, potem furlansko, in končno je gospoda govorila tudi nemško. Tako je stalo dolgo časa; sredi minolega stoletja pa se je začela dvigati narodna zavest, ki je prešla tuintam v šovinizem, in nastali so bili časi narodnostne gonje, tlačenje in dviganje narodov. Dotok v mesto je ostal v glavnem, kar je naravno, vedno slovenski, ali

vojne ujetnike, kakor je predpisano. Napisati je treba zgoraj na naslovni strani besedilo: Prissonnier de guerre (vojni ujetnik), ker druga pisma (dopisnice, razglednice) v zgoraj omenjene sovražne dežele niso dovoljena in jih ne odpošiljajo.

IZ OSVOJENE POLJSKE.

Nemci so ustanovili v Lodzu nemško, v Bendzimu pa poljsko gimnazijo. — Zaprli so vse, na Poljskem se nahajajoče tobačne tvornice in uvedle tobačni monopol. — Na orientalskem seminarju v Berlinu so se pričeli poljski tečaji za uradnike, ki bodo poklicani k upravi na Poljskem. — Nemško vrhovno poveljništvo je izdalo naredbo, da sodi vse šolstvo v onem poljskem ozemlju, ki je zasedeno od nemških čet, pod upravo nemške civilne oblasti. V nemških in židovskih šolah je naučni jezik nemški, v poljskih poljski. Ruščina je v šolah prepovedana.

ZNANOST IN VOJNA.

Znani matematik in raziskovalec potresov, italijanski profesor Alfani, je dal armadnemu poveljstvu na razpolago aparat, s katerim se omogoča zrakoplovcem, da z bombami prav gotovo zadenejo smoter na katerega merijo. Ta prosor je bil izumil pred leti potresni aparat, ki pa so ga učenjaki zavrgli, ker se je izkazal za nepraktičnega. Tako bo najbrže tudi s to novo iznajdbo italijanskega profesorja Alfanija.

NEMCI NA RUSKEM.

Kadar je število kakega naroda tako naraslo, da doma ni več kruha za vse, se začne izseljevanje. Navadno se obrne izseljevanje na tisto stran, kjer je odpor najslabši. Nemci na svojem ozemlju že davno nimajo več dovolj prostora. Svoje čase so se najbolj selili v Ameriko, a zadnjih dvajset let so hodili proti zapadu, na Francosko, v Belgijo in na Angleško, poleg žensk, največ le v gotovi stroki izučeni ljudje, rokodelci, učitelji, muzikanti, natakariji itd. Kmetiško prebivalstvo se je najraje selilo na vzhodno stran. Že v nekdanji poljski kraljevini je bilo naseljenih ne samo v mestih, nego tudi na graščinskih posestvih jako mnogo Nemcev. Poljski kralji in šlahčiči so sami klicali Nemce v deželo, kakor so tako delali tudi češki kralji. Seveda se je veliko nemških naseljencev potopilo v narodu, med katere so prišli, a mnogo jih je tudi ohranilo svojo narodnost. Židje na Poljskem in na Ruskem so prišli vsi iz Nemčije, iz katere so bili v časih srednjeveških verskih izgredov pregnani in ohranili so si skoz stoletja svoj posebni nemško-židovski jezik. Koloniziranje Nemcev na Ruskem je zlasti cvetelo v zadnjih petdesetih letih. Ruska vlada je to naseljevanje pospeševala in podpirala. Poleg kmetovalcev so prihajali na Rusko tudi obrtniki, trgovci ter industrijalci, tako da je bilo ob izbruhu vojne nemštvo na Ruskem že jako številno. Po zadnjem izkazu je bilo na Ruskem skoro pet milijonov Nemcev. Eni so bili nasledniki v starodavnih časih priseljenih kolonizatorjev, tako v baltičkih provincah in na Poljskem, drugi so se priselili šele v zadnjih 50. letih. Večinoma žive Nemci v mestih, a tudi kmetijskih naselbin je mnogo. Nemci so svojim vasem dali

ta dotok se je izgubljal v italijanskem obilježju goriškega mesta. Ako si v onih časih stopil v kako italijansko gostilnico v Gorici, kjer so sedeli mladi razgreti Italijani, so bili navzoči: Mario Podgriviz, Felice Cocianig, Bruno Podbersig, Antonio Mosevit, Giovanni Planiscig, Giuseppe Pertovt, Angelo Plesnizer, Francesco Simzig, Ruggero Prinzig, Luigi Collenz itd. Ako je bila zraven kaka signorina, se je zvala Carmela Zwetresnig. Vsi so bili Italijani in še kako hudi! Klicali so se najraje po imenih, priimke so izgovarjali bolj pohlevno in se zraven sramovali, da je pristojen ta na Banjšice, drugi na Trnovo, tretji na Lokve itd. — Tako je bilo Italijanstvo v Gorici! Pravega čistega Italijanstva je bore malo, od tistih 12.000 izkazanih Italijanov je čistih Italijanov komaj 2000, pa nič več. Tako je bila Gorica Italijanska! To je resnica, ki je neizpodbitna. Bili pa so časi, v katerih so se marsikje izogibali resnice, jo tlačili in jo končno zavrgli. Ali resnica je vstala in pred očmi nam stoji in kaže Italijanstvo Gorice v pravi luči.

tudi nemška imena, imeli so do vojne nemške šole in nemške cerkve. Ne stanujejo pa samo v zapadnih provincah, na Poljskem, v Livlandiji, v Kurlandiji, v Estoniji, nego tudi v Besarabiji in v Ukrajini in do Kijeva, na Krimu in celo okrog Saratova.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Zbirška šolskih otrok v Ljubljanski okolici, in sicer: v Št. Jurju 8 K 70 vin.; v Grosplju 3 K 76 vin.; na Ježici 6 K; v Lipoglavu 2 K 80 vin.; v Mostah 15 K 21 vin.; v Zgornji Šiški 5 K; v Zalogu 2 K 10 vin.; v Sostrem 14 K 40 vin.; na Črnučah 6 K 50 vin.; v Javorju 8 K; v Črnom vrhu 2 K 10 vin.; zbirka šolskih otrok v okraju Črnomelj, in sicer: v Suhorju 5 K 9 vin.; v Podzemlju 4 K 16 vin.; v Stari Lipi 90 vin.; v Gribljah 2 K 91 vin.; v Starem trgu 1 K 20 vin.; v Planini 2 K; v Črnomlju 3 K 4 vin.; v Dragatušu 1 K; v Podzemlju 2 K 54 vin.; v Suhorju 2 K 7 vin.; v Dragatušu 1 K 4 vin.; v Metliki 9 K 84 vin.; v Črešnjevcu 1 K 32 vin.; v Suhorju 2 K 34 vin.; v Preloki 1 K 51 vin.; v Dragatušu 1 K 50 vin.; v Črešnjevcu 1 K 15 vin.; v Metliki 13 K 80 vin.; v Starem trgu 72 vin.; v Radencah 47 vin.; v Dragatušu 2 K 50 vin.; v Dobljčah 39 v.; v Čepļah 47 vin.; v Preloki 4 K 79 vin.; v Draščičih 4 K 42 vin.; v Dragatušu (za vdovski sirotinski zaklad) 1 K 50 vin.; nadučitelj Fran Potokar nabral med farani v Dragatušu (za oslepele vojake) 75 K 30 vin.; zbirka šolskih otrok v Zagorju 7 K 20 vin.; zbirka ljudske šole na Vrhnikih (za poletno perilo) 201 K 20 vin. in 37 K 71 vin. = 238K 91 vin.; učenci pri Sv. Kunigundi na Pohorju nabrali 27 K 69 v.; učiteljica-voditeljica Lijana Kobalova na Drenovem griču pri Vrhnikih (za oslepele vojake) 5 K; Fran Lavtižar, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, je poslal kranjski deželni blagajni 10 K v sklad za oslepele vojake; tovariš Konrad Barle, učitelj v Metliki, nabral za oslepele vojake 17 K; učiteljica Macarolova nabrala v družbi gospe Wolfove in gospoda dr. Rumerja v Sežani 360 K 68 vin.; zbirka šolskih otrok v Ljubljanski okolici v korist pomožnega sklada, in sicer: na Studencu 5 K 23 vin.; v Borovnici 12 K 41 vin.; v Škocjanu 5 K; v Lipoglavu 60 vin.; v Devici Mariji v Polju 12 K 40 vin.; v Mostah 15 K 23 vin.; v Zgornjih Pirničah 7 K 20 vin.; v Zalogu 3 K 28 vin.; v isti namen šolska mladina v Srednji vasi 18 K 20 v.; na Savi pri Jesenicah 43 K 10 vin.; tovariš E. Gangl v Idriji (za oslepele vojake) 10 K; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu po 2 K = 4 K; skupaj 1025 K 67 vin.

V zadnji številki izkazanih 31.422 K 06 v. Danes izkazanih 1.025 K 67 v.

Doslej nabranih 32.447 K 73 v.

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Spominjajte se naših vojnih invalidov!

Vojnim invalidom, ki se vračajo zopet domov, nismo dolžni samo največjega spoštovanja in občudovanja, temveč moramo skrbeti tudi za njih bodočnost in storiti vse, kar je v naši moči, da se jih uvede zopet v urejeno pridobitno življenje. Zaradi tega je ministrstvo za notranje zadeve po vseh kronovinah ustanovilo »Deželno komisijo za oskrbo vračajočih se vojnih invalidov«. Mnogoteri in obsežna je naloga te komisije: Ortopedično specialno zdravljenje; preskrba umetnih udov; šolanje nosilcev protez; zagotovitev sprejema in zdravljenje v zdraviliščih, letoviščih in domovih za bolne na pljučih, končno posredovanje dela. Sestava deželne komisije iz zastopnikov političkega deželne oblasti, vojaške uprave, avtonomne deželne uprave, deželne stolnega mesta, deželne in gospejnega pomožnega društva »Rdečega križa«, zavodov za socialno zavarovanje, javnih in zasebnih korporacij, kakor tudi iz raznih drugih strokovnjakov daje najboljšo jamstvo za to, da se posreči to eminentno socialno-gospodarsko podjetje. Izvedba nalog, izročeni deželni komisiji, je pa združena z velikimi stroški. — Nameravani uspeh se more doseči le tedaj v polni meri, če se tudi tukaj postavi že tolikokrat izkazana požrtvovalnost posameznih prebivalcev v službo tega plemenitega dela. Vsi pleme-

nito misleči se torej naprošajo, da to že započeto akcijo po svojih močeh podpirajo. Vsako darilo, in naj se zdi še tako majhno, podpira delovanje deželne komisije in tvori dejanje hvaležnosti do naših hrabrih bojevnikov. Darila se sprejemajo: 1. pri ravnateljstvu pomožnih uradov vsake c. kr. deželne vlade; 2. pri vseh c. kr. okrajnih glavarstvih in 3. pri vseh časopisih.

Kaj je potrebno tudi v dobi vojne?

Češki listi pozivajo narod, naj tudi v vojnem času ne pozablja na narodne potrebe. K temu pripominja prav umestno tržaška »Edinost« sledeče: »To velja tudi in še posebno, za naš mali slovenski narod. Predvsem moramo imeti pred očmi, da v sedanji veliki borbi ne gre le za to, da ohranimo, kar imamo, ampak da si to tudi zagotovimo in utrdimo. Res je, da nas sedanja vojna obremenja v nepričakovano težo, ta obrača nase vso pozornost in zahteva zedinjenje vseh sil. Vendar bi grešili, ako bi zaradi tega popolnoma zanemarjali dolžnosti svojega zaveznega in narodnega življenja. Te dolžnosti je treba v interesu naše narodne bodočnosti brezpogojno izpolnovati tudi sredi te najgroznejše vseh vojn. Najnujnejša je sedaj zagotovitev nemotenega obstanka narodnega organizma, velikega dela, ki si ga je narod ustvaril z neumornim delom desetletij. Preprečiti je treba, da se ne omajajo najgloblji temelji našega kulturnega razvoja. Samo ob sebi umevno, mora biti to skrb onih, ki so ostali doma. Kar so ustvarili rodovi pred nami, treba vsaj ohraniti. To velja posebno za naša obrambna društva, v prvi vrsti pa za našo šolsko Družbo sv. Cirila in Metoda z nje krajnimi organizacijami (podružnicami), zakaj hudo in težko bi bilo, ako bi morali po vojni iznova začeti! Zato proč z brezbriznostjo, ki nam žuga z uničenjem! Zavedajmo se, da istotako kakor država, tudi narod potrebuje od svojih pripadnikov ravno v vojnem času večje podpore in pomnožene požrtvovalnosti!«

Tovarišici Zinka Kenetovi v spomin.

In nebeški kralj je ob tako ogromnih žrtvah strašne vojne zmajal s svojo čestitljivo glavo ter odredil, da se zopet znatno pomnoži število nebeških devic, ki bi naj z lovorjevimi vencami ovenčale glave v boju padlih junakov. Da bo število devic popolno, pokliče nebeški oče tudi njo, ki je vedno s koprnečo dušo opazovala vojne dogodke, ter odkaže tudi njej to odlično mesto. In tako se je zgodilo, da nas je zapustila mila nam tovarišica Zinka Kenetova, učiteljica v Globokem pri Brežicah.

Lepa noč je bila takrat zunaj, čarobna pomladanska noč, in zvezdice so si namigavale druga drugi, a tam nekje daleč se je čulo ukanje in jasno se je razlilo po hladnem pomladanskem ozračju. Takrat so poltihu zašepetale njena ustna: »Oče!« Bil je menda to poslednji trenutek zavesti. Ustna so se ji zakrožila v rahel nasmeh; morda je sanjala, morda je še enkrat in zadnjikrat pred njo zaigralo življenje, ki se je je komaj dotaknilo. Rajski mir se je razlil po njenih skoro še otroških obraznih potezah. Tako lepo je umrla naša Zinka.

Globoki, srce pretresujoči vzdihni sorodnikov so motili tišino, ki je zavladala po njeni sobi in ki tako mučno pada na dušo. Oče je hodil s težkimi koraki potrdi do dna duše. Pogosto je stopil pred mrtvaški oder in z očesom ni mogel treniti od nje, ki mu je izmed vseh otrok bila najdražja.

Milo in otožno so zadoneli zvonovi pri podružnici Sv. Barbare, in vaščani so se potrti izpraševali, kako je mogoče, da je umrla ona, ki je začela jedva živeti. Vsi pa so bili edini v misli: »Škoda je je!« Njena prezgodnja smrt je vsepovsod zbudila odkritosrečno sočutje.

V šoli se je tisti čas sešel tukajšnji učiteljski zbor na izredno sejo, kjer je sklenil, da se izobesi črna zastava, ki jo je pokojnica šivala povodom smrti prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge. Pač ni slutila, da bodo že prihodnji vihrajoči pozdravi veljali njej. Sklenil je dalje, da poskrbi za pevski zbor ter da naprosi predsednika Brežiške-sevniškega učiteljskega društva za nagrobni govor in za izvršitev častnega in dostojnega pogreba ukrene vse potrebno. Izprevod se je vršil od šolskega splotja, kjer se je zbralo ljudstvo, ki je prišlo pokojnici izkazati zadnjo čast. Tova-

riši in tovarišice, kolikor jih ni šlo na počitnice ali na bojišče, so se udeležili pogreba. Med njimi je bilo videti celo begunke, tovarišice iz Galicije. Lep je bil ta izprevod. Spredaj šolska mladina z vencu, nato krasna z vencu obložena rakev, za njo sorodniki, globoko upognjeni, tresočih životov, dva duhovnika in dolga vrsta ljudi. Veličastno se je pomikal ta izprevod proti farni cerkvi pišečki. Po maši smo izročili truplo drage nam tovarišice materi zemlji. Kako ganljiv je bil ta prizor! V srce pretresujoči jok se je izlivalo brnenje zvonov, vmes pa se je čulo otlo bobnenje prsti, ki je padala na rakev. Šolska mladina je nasula nebroj šopkov in cvetic svoji ljubljeni učiteljici v zadnji pozdrav. Iz slehnega očesa se je utrinjala solza bridke žalosti ter rosila svežo gomilo, iz mnogih src pa je kipela goreča prošnja: Bog ji daj večni mir in pokoj!

Tovarišica Zinka Kenetova se je rodila dne 17. septembra 1891 v Globokem pri Brežicah. Ljudsko šolo je obiskovala v domači vasi in pozneje tudi v Pišecah. Ker so jo vile Rojenice določile za učiteljski stan, jo je poslal njen oče, veleugledni in občestvoštovani kmet in bivši dolgoletni župan, v Ljubljano, kjer je obiskovala osemrazredno dekliško ljudsko šolo. Leta 1911. je dovršila učiteljske in oktobra meseca istega leta je v domači vasi nastopila službo, polna visokih idealov, ki so se ji smehljali v zlati luči bodočnosti. V svojem plemenitem srcu je nosila podobo, kakšno bi moralo biti življenje, in nikakor se ni mogla sprijazniti z življenjem, kakor je v resnici. Če je kani bilo bridko spoznanje v njeno dušo, ni takoj obupala, ampak možato je nosila svojega kratkega življenja breme. Iz njenih ust ni prišla nikoli žala beseda nikomur in o nikomer. S svojim vpludnim vedenjem, s svojim jeklenim značajem si je znala pridobiti spoštovanje in ljubezen vseh, ki so prišli z njo v dotiko. Kjer je bilo treba, je odgovorila stvarno, odločno in krepko, a v vseh njenih besedah ni bilo prav nič žaljivega. — Leta 1914. je napravila sposobnostni izpit in že 21. maja 1915, stara komaj 24 let, ko si zibelka in grob takorekó podajata roke, nas je zapustila v cvetju mladosti v najlepši dekliški dobi. Nekaj mesecev pred svojo smrtjo je začela bolehati in vidno tudi pešati. Tožila je o bolečinah v prsih in pri okrajnem zdravniku je le z veliko težavo dosegla podelitev najprvo štiritedenskega in nato še štirinajst dnevnega dopusta. Nastopila je zopet službo, in takoj za tem se je je lotila pljučnica, ki jo je položila na postelj s tako silo, da se ni več vzdignila z nje. Vsa zdravniška pomoč je bila brezuspešna.

Zapustila je ljubljene sorodnike, ki bridko žalujejo za njo, in z njimi žaluje tudi tukajšnji učiteljski zbor, ki mu je bila zvesta tovarišica, marljiva kot čebelica, natančna in skrajno vestna v izpolnjevanju svojih dolžnosti, kar priznava tudi gospod nadzornik v svojem ljubeznivem pismu na njenega očeta, ko mu izreka svoje srčno sožalje. Brežiško-sevniško učiteljsko društvo, ki je namesto venca darovalo v dobrodelne namene primerni znesek, je izgubilo z Zinko Kenetovo zvesto in navdušeno članico, ki se je zborovanju udeleževala z veliko požrtvovalnostjo. Mlada Ciril-Methodova podružnica v Globokem pogreša svojo mlado tajnico, Bralno društvo Pišecah pa bo pri svojih gledaliških predstavah težko nadomestilo tako temperamentno moč, kot je bila pokojnica. Kako idealna narodna navdušenost je prevevala njeno srce, kaže dejstvo, da je zadnji čas nameravala pristopiti k »Sokolu«. Dičila jo je izredna delavnost, plamteče domoljubje in stanovska zavest. Živela je vedno z duhom časa. Zavedala se je, da je tudi učiteljici treba temeljitega razhvojnega znanja, zato je hotela popolniti to, kar je bilo še pomanjkljivega. Pridno je prebirala različne knjige in časopise, se udeleževala predavanj Slovenske Šolske Matice, se izpopolnjevala v brzopisju in nameravala je celo priglasiti se k izpitu za meščanske šole; obljubila je tudi svoji mlajši sestri, da jo pošlje v šole. Pa prehitela jo je prezgodnja smrt. Vse, kar je bilo zasnovanega na lepih, cvetočih nadah, se je zgrudilo prej, preden je dospelo do uredničenja.

Kakor si bila, draga nam Zinka, ves čas svojega življenja skromna in nesebična, tako si se nam hotela pokazati tudi ob sklepu svojega življenja. Umrla si v času vojne, ko ob odprtem grobu ni bilo mogoče zapeti žalostink, in zaradi nepričakovanih ovir je izostal tudi nagrobni govor. Nikdar in nikoli pa ne izostane blag spomin nate, draga nam tovarišica!

—ič.

Kombinirane srednje šole.

V predzadnji številki smo priobčili naredbo naučnega ministrstva, naperjeno proti vedno večjemu navalu mladine v srednje šole. Praška »Union« priznava sicer, da so dejstva, ki jih navaja ministrstvo, resnična, ali ne pričakuje posebnega uspeha od te naredbe, posebno kar se tiče ustanovljanja novih šol. Ni to prvokrat, ko so nastopila taka prizadevanja, ali vsakokrat so se izkazala kot zgolj mehanična ali enostranska odredba in so bila zato tudi brezuspešna. Kot zgled navaja naučnega ministra Gautscha od 1. avgusta 1887. Tedaj je znašalo število srednješolskih učencev kakih 70.000. Že to se je zdelo rečenemu ministru preveč in je zato odpravil nekaj srednjih šol ali jih skrčil. A kak je bil uspeh? Po desetih letih je znašalo število srednješolcev — 10.000 več. In vzrok temu? Ker si naučni minister ni upal odpraviti vseh srednjih šol z malim obiskom. Neka popolna osemrazredna gimnazija n. pr. je štela le 140 učencev, a minister je ni odpravil. Tu so bili pač odločilni gotovi oziri na stranke in morda tudi narodnosti, kjer se je vlada bala zamere. Dislokacijska naredba Gautscha se je omejila le na nekaj gimnazij (med temi na ono v Kranju) in na kombinirane srednje šole, kjer so bili spodnji razredi skupni — gimnazijski in realčni — dočim so bili višji razredi razdeljeni v gimnazijske in realčne. Te zadnje so odpravili. Uspeh pa je bil ta, da je k gimnaziji skoro prišla še posebna realka. Take kombinirane srednje šole so bile zlasti na Češkem in Moravskem in pripočali so jih češki šolski praktiki. A da je bila misel dobra, dokazuje dejstvo, da se sedaj — po 30 letih — vračajo k njej in da zopet ustanovljajo kombinirane srednje šole.

S tem važnim predmetom se bavi »Union« še v drugem članku, kjer izvaja: Naredba se priporoča — in to s polno pravico — sistematične redukcije srednjih šol in zavodov. To bi tudi ne pomagalo, dokler obstoje naprave, ki naravnost silijo mladino v srednje šole. Nikakor pa niso šole primeren objekt za varčevanje. Srednje šole so važen faktor kulturnega dvigovanja... Ako se kak učenec pokaže nevalificiranega in ne odgovarja zahtevanim pogojem, naj se ž njim primerno postopa... Na vsak način pa ni šola objekt za kako komisijo v svrhu varčevanja, in le z zadovoljstvom pozdravljamo, da naučno ministrstvo ne motri tega vprašanja s tega stališča. Ali utegnili bi se — v nasprotju z namero ministrstva — zgoditi, da bi se vendar izkoriščala v tem smislu. Proti temu se moramo pravočasno zavarovati. Saj je ravno sedanja vojna dokazala velikansko važnost študija.

Književnost.

Avstrijska slava v prvih dneh svetovne vojne 1914/15. Spisal Pavel Flerè. — Naučno ministrstvo je dovolilo z odlokom z dne 17. avgusta t. l., št. 23.168, da izide v c. kr. zalogi šolskih knjig pod gorenjim naslovom mladinski spis tovariša Flerèta, kjer opisuje v obliki povesti prve dneve svetovne vojne (mobilizacija, odhod vojakov, prve boje) ter zbuja patriotično čuvstvo slovenske mladine.

Oton Župančič: Sto ugank. — Sto ugank — tristo zadrž, tristo zank. — V Ljubljani 1915. — Tiskala »Učiteljska tiskarna«. — Izdala in založila »Omladina«. — Str. 39. Cena lično vezanemu izvodu 90 vin. — Lepo in z izbranim okusom natisnjeno knjižico toplo priporočamo!

»Zvonček«. Vsebinska 9. številke: 1. Jos. Vandot: Majca. Pesem. 2. Borisov: Moji učitelji. Povest. 3. Andrej Rapè: Ptičice pojejo... Pesem. 4. Njegovo Veličanstvo cesar Franc Jožef I. z nadvojvodo Francem Jožefom Otonom, sinom nadvojvode-prestolonaslednika. Slika. 5. Sven Hedin — F. Palnak: Za morjem. Povest. 6. Mamutova drevesa. Slika. 7. Drago Širok: Slovo. (Po narodni). 8. Manica: Atku naproti. Pesem s podobo. 9. Cvetinomiški: Jagnje. Povest. 10. Andrej Rapè: Molitev. Pesem. 11. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev obeliska v osmi številki. — Rešilci. — Škoda v Galiciji. — Kako zdravijo kozaki svoje ranjence. — Lovski dogodek med bitko. — Oče in sin — sovražnika. — Izum tiskarstva. — Nov način za izdelovanje tiskarskega papirja. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Besedni zaklad z nemško-slovenskim slovarčkom. K I. delu dr. K. Tumlrzeve jezikovne vadnice. Sestavlil Andrej Rapè, učitelj. — Cena 20 h. — Dunaj 1915. Založil F. Tempsky. Str. 23. — **Besedni zaklad z nemško-slovenskim slovarčkom.** K III. delu dr. K. Tumlrzeve jezikovne vadnice. Sestavlil Andrej Rapè, učitelj. — Cena 50 h. — Dunaj 1915. Založil F. Tempsky. Str. 85. — Tako je naslov dveh knjižic, ki sta lep sad trudoljubivosti, spretnosti in prakse tovariša Andreja Rapèta in ki bosta brez dvoma dobro služili svojemu namenu.

»Popotnik« objavlja v svoji četrti letošnji številki to vsebino: 1. Sedemdesetletnica c. kr. dež. šolskega nadzornika v pokouju veleč. gospoda dvornega svetnika Frančiška Levca. — 2. Dr. F. Foerster: Pedagoška obravnava svetovne vojne v šoli in doma. — 3. Pavel Flerè: Iz moderne metodike. (Konec.) — 4. Luka Lavtar. (S sliko.) — 5. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. (Dalje.) — 6. Iz šolskega dela: Učiteljev dnevnik. — 7. Slovo: Ocene. — Književne novosti. — 8. Razgled: Šolstvo. — To in ono.

Srednješolske vesti.

ZA SREDNJEŠOLCE - ČRNOVOJNIKE.

Z ozirom na pričetek šole je naučno ministrstvo odredilo, da se vsem javnim učencem in privatistom na gimnazijah, realnih gimnazijah in realkah, ki so v šolskem letu 1914/15 nastopili aktivno vojaško službo ali aktivno službo pri deželni strelcih, prostovoljnih strelcih ali drugih prostovoljskih zborih, do njihove vrnitve iz te službe tekom šolskega leta 1915/16 ohrani pravica za naknadni sprejem v prihodnji višji srednješolski razred. Taki dijaki uživajo tudi zanaprej svoje morebitne štipendije in bodo plačali šolnino šele pri dejanskem sprejemu, če ne bodo oproščeni. Pri pouku se bo oziralo na te naknadno sprejete dijake. Nadalje je naučni minister odredil, da se sme leta 1897. rojene srednješolce, ki so v šolskem letu 1914/15 dobili letno izpričevalo o predzadnjem razredu in so v sedanjem šolskem letu sprejeti v zadnji razred, pod svoj čas za vojaščino obvezane dijake določenimi izjemnimi določili pred nastopom aktivne službe na prošnjo pripustiti k zrelostnemu izpitu. Zato se priporoča, da se taki dijaki takoj prijavijo za sprejem v zadnji razred. Dijaki rojstnega leta 1897., ki so že prostovoljno vstopili v aktivno službo, dobe lahko od vojaške oblasti dopust za zrelostni izpit, in sicer pred časom, ko bodo črnovojniki leta 1897. splošno vpoklicani, v posebno utemeljenih izrednih slučajih pa tudi do nekoliko kasnejšega roka. Za dijake rojstnih letnikov do vstetega 1896. leta, ki so v šolskem letu 1914/15 z letnimi izpričevali v rokah že vstopili v aktivno službo in tedaj leta 1915/16 ne morejo zopet pričeti učenja, se bo svoj čas primerno ukrenilo, da se jim ob vrnitvi iz aktivne službe brez vsake škode omogoči nadaljeva-

nje študij in polaganje zrelostnega izpita. **Moška pripravnica v Sarajevu** se prestavi za šolsko leto 1915/16 v Der-ventu.

Na ogrskih srednjih šolah se prične učiti nemško. Ogrsko naučno ministrstvo je temeljito izpremenilo učni načrt za srednje šole. Vsak, ki jih absolvira, bo moral znati nemško. V I. razredu srednjih šol se bodo učili 6 ur na teden nemško. Namesto telovadbe se uvede vojaška izobrazba.

Na mariborski gimnaziji se je pričel pouk dne 22. pret. m., a samo za VII. in VIII. razred. Za druge razrede se prične pouk pozneje, morebiti začetkom oktobra. Za gotovo se dan še ne more določiti. Primanjkuje več učnih oseb.

Gojenci c. kr. moškega učiteljskega goriškega, ki nameravajo nadaljevati uk na tem zavodu, naj se zglase — zaradi potrebnega izvida, na katerega podlagi bo možno staviti glede šolskega leta 1915/16 konkretne predloge — ustno ali pismeno pri ravnateljstvu (V. Bežek, Ljubljana, Marije Terezije cesta 6, II.). Istotako naj se tu prijavijo tisti učenci drugih zavodov, ki bi v slučaju otvoritve hoteli vstopiti v pripravljalnico ali v prvi letnik tega zavoda. — Istim gojencem je naučno ministrstvo z ozirom na sedanje razmere prav izjemoma dovolilo, da se jim izdado zrelostna izpričevala brez posebnih izpitov na podlagi semestrskih uspehov v III. in IV. letniku. Oni četrtoletniki torej, ki so učiteljske posečali do predčasnega zaključka dne 24. maja t. l. ali pa so bili malo poprej potrjeni in vzeti k vojakom, ne da bi bili mogli položiti zrelostni izpit, dobe zrelostno izpričevalo, ako pošljejo ravnateljstvu (V. Bežek, Ljubljana, Marije Terezije cesta 6, II.) kolek dveh kron. — Hkrati se vsi drugi gojenci vnovič opozarjajo, da dobe letno izpričevalo za šolsko leto 1914/15, ako pošljejo ravnateljstvu kolek 30 vinarjev.

Ravnateljstvo c. kr. višje gimnazije v Kopru naznanja: Na iniciativo ravnateljstva je c. kr. deželni šolski svet za Istro z odlokom 17. septembra 1915, št. 11.918 ex 1915, odločil, da ni nobene ovire proti sprejetju vpoklicanih ali evakuiranih učencev kot redne javne učence za šolsko leto 1915/16 v kljub temu, da se morajo muditi izven Kopra.

Šolski pouk v Bosni. Šolski pouk se odpravi 15. oktobra na zgornjih gimnazijah v Sarajevu, Mostarju in v Tuzli, na sarajevski zgornji realki in na učiteljskiču.

Realka v Idriji. Za šolsko leto 1914/15 izdano izvestje c. kr. državne višje realke v Idriji izkazuje, da je imel učiteljski zbor 17 članov in dva pomožna učitelja, učenec pa je bilo koncem šolskega leta 110. Podporno društvo je imelo 2535 K 13 vin. dohodkov in ravno toliko izdatkov.

Izvestje I. državne gimnazije v Ljubljani za minolo šolsko leto izkazuje, da je na tem zavodu poučevalo 36 učnih oseb. Koncem šolskega leta je bilo 605 javnih dijakov in 23 privatistov, med njimi 1 Italijan, 8 Hrvatov in 6 Čehov; vsi drugi so bili Slovenci.

Nemška državna gimnazija in realka v Gorici. C. kr. tržaško namestništvo naznanja, da naj se glede izpričeval dotični dijaki obrnejo do ravnateljstva zavoda, in sicer se nahaja ravnatelj nemške državne realne gimnazije, dr. Gustav Hemetsberger, v kraju Krieglach na Štajerskem; vodja državne realke, profesor Jakob Župančič, v Ljubljani, Kopaljska ulica 1.

C. kr. tehnološkemu muzeju na Dunaju je dodeljen profesor ljubljanske obrtne šole inženir Milan pl. Šuklje.

Hrvatsko gimnazijo na Voloskem-Opatiji so otvorili dne 18. septembra.

V Gorici kurz za srednješolce. Nekaj laških profesorjev, staršev in dijakov je napravilo prošnjo, da bi se otvoril v Gorici laški kurz za srednješolce. Ako bo tej prošnji ugodeno, zahtevajo tudi Slovenci v Gorici, da bodo tudi njih otroci dobili priliko nadaljevati svoje študije v enakem kurzu.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

SLOVENSKA ŠOLSKA MATICA.

Odbor Slovenske Šolske Matice je sklenil na svoji zadnji seji, da vzlic raznim težkočam tudi v tekočem društvenem letu ne preneha z izdajanjem publikacij. Za društveno leto 1915 izidejo tri knjige, in sicer: Bežek, »Občno vzgojeslovje«, sklepni spopič; Schreiner, »Varstvena vzgoja in mladeniška zavetišča« ter Letopis. V zadnji knjigi namerava postaviti odbor Slovenske Šolske Matice časten spomenik vsem učiteljem-vojakom. V to svrhu prosimo ponovno vsa sl. šolska vodstva, da blagovolijo vpo-

slati na naslov g. ravnatelja H. Schreinerja v Mariboru imena učiteljev, ki so šli v vojno, čas odhoda, njih lastnost, njih napredovanje, odlikovanje, ranjenje ali smrt. — Ker je tudi marsikdo izmed poverjenikov moral v vojno, prosi odbor vse učitelje in učiteljice, naj prevzamejo prostovoljno nabiranje članarine po onih šolah, ki so jim najlažje dostopne. Nabiralne pole razpošilja na zahtevo društveni blagajnik, tovariš Jakob Dimnik, mestni učitelj v Ljubljani, Komenskega ulica.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem poziva v svoji 7. okrožnici vsa okrajna učiteljska društva, naj v teku meseca oktobra objavijo v »Učiteljskem Tovarišu« statistiko učiteljev-vojakov ter navedejo pri posameznih, ali so bili odlikovani, ujeti, ranjeni ali so padli. Najprej je navesti učitelje, ki so bili koj v začetku vojne mobilizirani, potem one, ki so bili pozneje vpoklicani. V slučaju, da so odsotni funkcionarji, naj to stori kateri drug član, ker, žal, vključ vsem pozivom še do danes se nekatera društva niso zglašila. Mogoče pridemo sedaj do cilja. — Tekom meseca oktobra namerava Zveza sklicati odborovo sejo; ako ima kdo kake predloge, naj jih takoj prijavi vodstvu.

Vodstvo.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem naznanja, da so se iz pomožnega sklada za učiteljske vojaške rodovine dne 1. julija 1915 razdelile sledeče podpore: a) 1 učiteljski obitelji v ljutomerskem okraju 24 K; b) 1 učiteljski obitelji v ormoškem okraju 24 K; c) 1 učiteljski obitelji v gornjegrajskem okraju 12 K; d) 1 učiteljski obitelji v slovenjebistriškem okraju 12 K; skupaj torej 72 K. Na odborovi seji Zveze, ki se vrši v velikih počitnicah, pride ta sklad in še marsikaj drugega v temeljit razgovor!

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer objavlja s tem statistiko učiteljev-vojakov. V začetku vojne so bili mobilizirani: 1. Čilenšek Franc, učitelj Sv. Križ. 2. Čeh Franc, učitelj Ljutomer. 3. Prelog Janko, učitelj Mala Nedelja; bolan — na dopustu. 4. Fürst Janko, okr. pom. učitelj; bolan — na dopustu. 5. Stefancjoza Anton, učitelj Sv. Duh; bil ranjen. 6. Kosi Josip, učitelj Sv. Jurij. 7. Ivanjšič Ludovik, učitelj Sv. Jurij. 8. Koprivc Aleksander, učitelj na Ščavnici. — Pozneje vpoklicani: 1. Velnar Jože, učitelj Cezanjevci; ujet na Ruskem. 2. Mikl Ciril, učitelj Ljutomer; bolan — na dopustu. 3. Šprager Ferdo, nadučitelj Veržej. 4. Herzog Lojze, suplent Sv. Duh. 5. Luknar Franc, učitelj Sv. Jurij. 6. Pertl Kvirin, nadučitelj Kapela; kot šolski vodja oproščen.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj poroča, da je v pomožni sklad za učiteljske vojaške rodovine darovalo v mesecu juliju 1915 učitelstvo pri Sv. Bolfenku na Kogu 3 K, učitelstvo ormoške okoliške šole pa 1 K; istotako je darovalo v mesecu avgustu 1915 učitelstvo pri Sv. Bolfenku na Kogu zopet 3 K in učitelstvo ormoške okoliške šole zopet 1 K.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo javlja, da so od začetka vojne v vojaški službi sledeči tovariši: Zemljic Branko, š. v. v Solčavi; Planer Karel, uč. na Rečici; Hribernik Franc, uč. v Mozirju; Zdošek Anton, uč. v Gornjem Gradu. Koliko jih še pojde, o teh pozneje!

Ivan Kelc, t. č. predsednik.

Kranjske vesti.

MILKA VUGOVA.

Dne 19. pret. m. je umrla v Spodnji Šiški gospa Milka Vugova, učiteljica na Planini pri Vipavi in soproga učitelja Ivana Vuge, rojena Kacafura, z Goriškega. Tudi soprog je Goričan. Bilo ji je šele 29 let. Tovariš Vuga je sedaj v vojaški službi v Ljubljani. — Bodi vrli učiteljici-materi, ki je ostavila sinka in hčerko, blag spomin! Preostalih naše iskreno sožalje!

PAVLA VRHOVA

Umrla je v Dol. Zemonu pri Trnovem Pavla Vrlova, izprašana učiteljica ročnih del. Pokojnica, ki je bila iz ugledne družine, skromnega in tihega značaja, je bolehalo že več let. Blago pokojnico bodo pogrešali vsi prijatelji, zlasti pa domača hiša, ki ima štiri brate v vojni. — Blag ji spomin!

— Iz seje kranjskega deželnega šolskega sveta z dne 22. septembra 1915. Vpokoji se na lastno prošnjo nadučitelj v Hrušici Ivan Lokar. — Naučno ministrstvo

se naproša, da se smejo rabiti na srednjih šolah do izdaje novih čitank dosedanje Sketove čitanke. — Učnemu ministrstvu se predlaga, da se idrijska realka razširi na osem razredov z obilnatim poukom v latinščini in neobligatim v grščini ter opusti pripravljalni razred. — Prof. Alojziju Sodniku in Francetu Gnezdi se prizna starostna doklada. — Prof. dr. Alojziju Merharju se prizna naslov profesor. — Suplentu na II. državni gimnaziji v Ljubljani se nastavi I. Mišič. — Dijakom najvišjih dveh razredov se dovoli obiskovati čitalnico muzejskega društva. — Profesor dr. Ernest Geisberg se predlaga v pomaknitev v VIII. plač. razred.

— **Pričetek šolskega leta 1915/16.** Na prvi, drugi, tretji in četrti mestni deški ljudski šoli v Ljubljani se je pričelo šolsko leto 1915/16 v petek, dne 1. oktobra leta 1915. Vse zgoraj omenjene šole bodo izmenoma poučevalo v poslopju I. mestne deške ljudske šole v Komenskega ulici št. 19.

— **Dnevno zavetišče** na IV. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani se je otvorilo v četrtek, dne 16. septembra, v mestni ubožnici na Karlovski cesti št. 7.

— **Pomožni oddelek IV. mestne deške šole** v Ljubljani je pričel s poukom dne 16. septembra, in sicer je nastanjen v prostorih II. mestnega otroškega vrta v Cerkveni ulici 21.

— **Oba mestna otroška vrta** v Ljubljani sta se otvorila dne 16. septembra.

— **Mestna trirazrednica na Barju** je pričela s poukom dne 16. septembra.

— **Šolski prijatelj.** Gospod sodni svetnik Franc Mohorič je podaril I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani pet krasnih zbirk metuljev. Za to lepo učilo se blagemu šolskemu prijatelju najtopleje zahvaljuje šolsko vodstvo.

— **K vojaškemu napredovanju v septembra t. l.** Stotnikom v 2. dom. polku je bil imenovan dvakrat težko ranjeni in dvakrat zaradi hrabrosti v vojni odlikovani Alojzij Barlé, sin vpokojenega nadučitelja Barléta v Šmihelu pri Novem mestu.

— **»Domovina«.** To dijaško podporno in izobraževalno društvo otvori tudi letos svojo kuhinjo. Imovitejših staršev dijakom se bo oddajala hrana pri primerni nizki ceni. — »Domovina« prosi svoje bivše in nove dobrotnike, da ne pozabijo nanjo zlasti letos, ko bo morala še v večji meri podpirati ubožne dijake kot dosedaj in bo potrebovala veliko denarnih sredstev, posebno zaradi visokih cen raznih živil.

— **Ljubljansko učiteljske** so leta 1875. absolvirali, obhajajo torej letos svojo službeno 40letnico naši tovariši: Ivan Belè, Valentin Burnik, Josip Cepuder, Fr. Dular (v pok.), Ivan Logar (v pok.), Ivan Potrato (v pok.), Fr. Remic (v pok.), Juraj Režek, Ivan Sorčan, Andrej Šest, Fr. Šinkovec, Ivan Wohinz (v pok.) in Josip Zajec. Umrli so: Jakob Cepuder, Fran Grum, Ivan Končan, Fr. Medic, Fr. Medič, Fr. Stauffer in Anton Žvokelj.

— **Umrli** je na južno-zapadnem bojišču, zadet od sovražnikove krogle v vrat, praporščak nekega domobranskega polka, jurist Franc Fabjančič, star 24 let. Bil je sin učiteljske rodovine Faljančičeve, ki biva sedaj na Brezovici pri Ljubljani. Bodi slovenskemu junaku blag spomin! Preostalih naše iskreno sožalje!

— **Dr. Boris Zarnik**, rojen Ljubljancan, izredni profesor zoologije na univerzi v Würzburgu, je imenovan za rednega profesorja prirodoslovja na ces. otomanski univerzi v Carigradu.

— **Pisarna Družbe sv. Cirila in Metoda** v Ljubljani se nahaja odslej v Sodni ulici št. 6, v pritličju, skozi vežo na levo.

— **Na deški meščanski šoli v Krškem** se je pričel pouk, in sicer v vseh razredih, dne 1. oktobra.

— **Pričetek pouka na ljudskih šolah na Kranjskem.** Šolski pouk na onih ljudskih šolah, ki jih obiskujejo največ otroci kmetijskih staršev, se prične z začetkom novembra, krajni šolski svet lahko določi, da se začne pouk poprej; pouk na šolah, ki jih obiskujejo največ otroci nekmetijskih staršev, se ima pričeti brez odloga. Tako je odredil deželni šolski svet, pooblaščen v to od naučnega ministrstva.

— **Slovenska in italijanska ljudska šola v Ljubljani.** Za slovenske in italijanske begunce se namerava ustanoviti v Ljubljani ljudska šola. Oni starši slovenske in italijanske narodnosti, ki bi namepravali pošiljati svoje otroke v to šolo, naj se zgledajo pri »Posredovalnici za goriške begunce« v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38.

— **Iz ljudskošolske službe.** C. kr. deželni šolski svet je pripustil absolvirano učiteljsko kandidatino Zlatko Gabrščko-

vo k brezplačni šolski praksi na ljudski šoli na Viču. C. kr. okrajni šolski svet v Postojni je namestil suplentinjo Alojzijo Trampuševo v isti službeni lastnosti na ljudski šoli v Ložicah, ker je tamkajšnja učiteljica Leopoldina Bojec-Vadnjalova na dopustu zaradi bolezni. C. kr. deželni šolski svet je pripustil k praksi na tretji deški šoli, eventualno na kaki drugi s slovenskim učnim jezikom, absolventinjo dekliškega liceja v Ljubljani Irmo Cepudrovo. Začasna voditeljica namesto vpoklicanega nadučitelja Andreja Vilfana na ljudski šoli v Šmartnem pod Šmarno goro je postala učiteljica Marija Fajdigova. — Začasno šolsko vodstvo v D. M. v Polju je poverjeno učiteljici Avgusti Erbežnikovi, ker je vpoklican učitelj Viktor Mihelič. — C. kr. deželni šolski svet je pripustil absolvirano učiteljsko kandidatino Marijo Kladva k brezplačni šolski praksi na štirirazredni dekliški ljudski šoli v Kamniku. — C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju je namestil bivšo učiteljsko suplentinjo v Ribnici Ivano Lovšinovo za suplentinjo na šestrazredni ljudski šoli v Dobropoljah.

— **Umrli** je v Ljubljani monsignor Anton Zupančič, papežev tajni komornik in profesor bogoslovja, v starosti 74 let.

— **Na severnem bojišču je bil ranjen** rezervni častnik ing. Albert Vederšnjak, strokovni učitelj na Grmu. Nahaja se v bolnici na Ogrskem.

— **Poročil** se je v Šmartnem pri Litiji tovariš Jožef Pečnik, nadučitelj iz Št. Jurja pod Kumom, z gđco Frančiško Stoparjevo iz Šmartna. Obilo sreče!

— **Prepoved fotografiranja na Kranjskem.** Kakor so po naredbi ministrstva za notranje stvari in justičnega ministrstva z dne 25. julija 1914, drž. zak. št. 165, prepovedane vsakršne objave v časopisju o načrtu in smeri vojaških operacij naših čet, dalje o njih premikanju, moči in kraju, kjer so postavljene, ali o leži in stanju utrd, ravno tako je v smislu te prepovedi najstrožje prepovedano fotografiranje transportov čet in njih taborišč, dalje transportov ranjenecv in utrdbenih naprav. Paziti je treba najstrožje na table, postavljene v bližini utrd, taborišč itd., s katerimi se prepoveduje fotografiranje in približanje in se je brezpogojno pokoriti klicem in ukazom straž in žandarmerijskih patrol.

— **Iz Dragatuša.** Šolarji so darovali za vdovski sirotinski zaklad 1 K 50 vin., za »Rdeči križ« 6 K 4 vin., skupaj 7 K 54 vin. — Nadučitelj Fran Potokar je nabral med dragatuškimi farani za ustanovitev zavoda oslepelih vojakov v Ljubljani 75 K 30 vin.

Štajerske vesti.

LJUDEVIT ULČAR.

V Kozjem je umrl v soboto popoldne dne 18. pret. m., po kratki, a mučni bolezni tamošnji učitelj, tovariš Ljudevit Ulčar, v najlepši moški dobi, star jedva 38 let. Rojen je bil leta 1877. v Polju na Štajerskem. Po dokončanih študijah leta 1898. je služboval najprej na kršnem Krašu, nato kot šolovodja na Žusmu pri Loki na Štajerskem, končno pa od leta 1901, torej 14 let kot učitelj v Kozjem. Pokojnik je bil dober in vesten učitelj ter obče priljubljen tovariš. Blag mu spomin!

JOSIP VODOŠEK.

V Spodnji Polskavi je umrl nadučitelj in občinski odbornik, tovariš Josip Vodošek. Rojen je bil leta 1866. v Mariboru, učiteljske je dovršil leta 1885., definitivno je bil nastavljen leta 1889. — Služil je šoli in ljudstvu do zadnjega zdiha. — Bodi mu blag spomin!

— **Učiteljski jubilej.** Iz Slivnice pri Mariboru nam pišejo: Tukajšnji nadučitelj tovariš Karel Pestevšek, ki nad 30 let vzorno vodi tukajšnjo šolo, je bil povodom svojega 40letnega učiteljevanja soglasno imenovan častnim občanom občine slivniške. Krasna diploma se mu je slovesno izročila na dan šolskega sklepa dne 30. avgusta v krasno okrašeni šolski sobi. Slavnostni govor je imel gospod svetnik Fr. Hirti. Odlikovanec je kot abiturient c. kr. višje realke v Ljubljani 1874 vstopil v četrti letnik učiteljskega v Gradcu in od 1875. leta služil tudi kot učitelj v Leitersbergu, Laškem trgu in Žalcu. — Na služnem odlikovanju mu iskreno čestitamo!

— **Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«.** Odbor obvešča člane: Umrli so trije člani, in sicer: dne 11. avgusta t. l. Janez Schubert, dne 31.

avgusta t. l. Josip Vodošek in dne 7. septembra t. l. Josip Sperat. Za ta 131., 132. in 133. smrtni slučaj morajo člani tekom meseca oktobra t. l. gotovo vplačati posmrtni donesek, in sicer za vsak smrtni slučaj po 2 K (skupaj 6 K).

— **Vojna poroka.** Poročil se je v ljubljanski garnizijski bolnici c. in kr. voj. med. prak. v rezervi Ph. M. Fedor Gradišnik, sin tovariša Armina Gradišnika iz Celja, z gđč. Štefko Kukmanovo. Gospod Mr. Gradišnik je bil v mirnih časih znan mladinski pisatelj in sotrudnik »Zvončkov« ter avtor raznih romanov in novel. Kot organizator slov. farmacevtov si je pridobil mnogo zaslug v Pragi kot ustanovitelj »Kluba slov. farmacevtov«. Mlademu paru obilo sreče in srčne čestitke!

— **V ruskem ujetništvu.** Učitelj Bruno Rozbaud iz Št. Vida pri Ptuj, ki se je že od pričetka vojne bojeval ob avstrijsko-ruski fronti, je prišel dne 5. junija t. l. v rusko ujetništvo.

— **Razpisani učiteljski mesti.** Na štirirazredni ljudski šoli v Zidanem mostu in na šestrazredni dekliški šoli v Trbovljah (Vode) je razpisano po eno mesto definitivne učiteljice. Obe šoli ste v 2. plač. razredu, prošnje do 15. oktobra.

— **Srebrno svetinjo II. razreda** za hrabrost na bojišču v Galiciji je dobil korporal Stanislav Kosi pri 2. bos.-herceg. pešpolku, sedaj pri oddelku strojnih pušk v Gradcu. Pred vstopom v vojno je bil odlikovani trgovski sotrudnik na Spodnjem Štajerskem. Njegov oče, umirovljeni nadučitelj pri Sv. Lenartu nad Vel. Nedeljo, ima dva sina in zeta v vojni službi.

— **Za Ciril - Metodovo društvo** je darovalo »Kozjansko učiteljsko društvo« 25 kron namesto venca na grob umrlemu tovarišu Ljudevitu Ulčarju, učitelju v Kozjem.

— **Pouk na ljudskih in meščanskih šolah v Mariboru** se je pričel 29. pret. m.

— **Iz Slovenjegrada** poročajo: Namestnik je podelil nadučitelju tukajšnje šole, ravnatelju Francu Vrečku, častno kolajno za 40letno zvesto službovanje. — Čestitamo!

— **Lehen pri Ribnici.** Pišejo nam:

V teku meseca avgusta je naše šolsko vodstvo odposlalo sočivja v skupni teži 140 kilogramov, milodar od naših malih in večjih učencev za mariborsko vojaško bolnišnico. Pošiljatev je obstojala iz zelja, krompirja, kumar, tikev, pese, stročjega fižola, redkve in sadja. Poslalo pa je tudi 3 litre črničevega soka in 6 litrov črničevega vina. Sok so učenke pripravljale pod nadzorstvom učiteljice, pod nadučiteljevim nadzorstvom pa so nabrali učenci obilo robidovega in jagodovega listja. Šola v Lehnu je bila posebno v zadnjem tednu pred velikimi počitnicami prava delavnica. — Naš občespoštovani gospod Josip Fornezi, veleposestnik, p. d. Tuzl, je daroval za vojaške južno-zapadne fronte 1100 cigaret, ki jih je dal odposlati na vojnopoštni naslov našega učitelja Viktorja Breganta, da jih razdeli med vojaške. Kako veselje jim je napravil s tem milodarom, dokazujejo zahvalne dopisnice vojakov. Tudi gospa Julija Drametova je poslala 200 cigaret na naslov tovariša Breganta, ki je imel nalogo, razdeliti milodare med svoje sovojake.

— **Ginljiva zahvala.** Tovarišica Pavla Majcnova iz Lehna pri Ribnici je dobila z južnega bojišča sledečo zahvalno dopisnico: »Velecenjena gospodična! Jako me je razveselil Vaš velikodušni dar, po gospodu učitelju Bregantu razdeljene cigarete. Presenečen, da se štajerske Slovenke nas na jugu proti krvnemu sovragu boreče Slovence s tako blagim in velikodušnim darom spominjate, se Vam, velenjenjena gospodična, najtopleje zahvaljujem. Bog nam ohrani tako vrlih in plemenitih štajerskih Slovenk še mnogo let! — F. V.« — Neki Hrvat, ubožni vojak, ki mu ni bila nikdar dana sreča, sprejeti kakšen milodar in tudi ne zna pisati: »Ove mile ruke, koje so gačile ove cigarete, naj blagoslovi Bože mili!«

— **Štajerski deželni šolski svet** poziva vse umirovljeno učiteljsko osobje, ki je sposobno za učiteljsko službo, naj je za šolsko leto 1915/16 na razpolago deželnemu šolskemu svetu za zopetno službovanje. Za to bo umirovljeno učiteljsko osobje posebno odškodovano. Ta svoj poziv utemeljuje deželni šolski svet s tem, da bi utegnili biti več šol zaprtih, ker je poklicanih veliko učiteljev k vojakom. — Isti deželni šolski svet je stalno nastavljal provizorično učiteljico Marto Sekirnikovo pri Sv. Florijanu in provizorično učiteljico Jerico Venenjakovo v Žetalah.

— **Iz Konjiškega okraja.** Namesto tov. Šnuderla, ki je sedaj pri vojaki, je prevzel poverjeništvu Slov. Šol. Matice tov. Fran Golež, nadučitelj pri Sv. Kunigundi, pošta Zreče. Tovariši in tovarišice

se vabijo, da nemudoma pošljejo poverjeniku članarino za leto 1915. Oni tovariši, ki plačujejo članarino potom Učit. kred. Zadruga, naj to z dopisnico naznanijo. — Stanovska dolžnost vsakega učitelja in vsake učiteljice je, da je član Slov. Šol. Matice! Vsaj nas, ki smo ostali doma, naj grom topov ne moti v našem kulturnem delovanju!

—š— **Poročil se je** g. Lojze Jerin, uradnik celjske Posojilnice, z Milko Šentjurčevico iz Hrastnika, vrtnarico na Ciril-Metodovem otroškem vrtcu v Gaberju pri Celju. — Čestitamo!

—š— **Iz Poljčan** poročajo »Grazer Tagblattu«, da učitelj Seb. Krotky iz Studenic ni utonil lani v Drini, kakor so poročali, temveč da živi v Proseku pri Trstu.

—š— **Očiščevanje uradne nemščine.** Štajerska namestnica je izdala odredbo, v kateri pozivlja podrejene politiške urade, da se naj vbodoče poslužujejo v uradnih spisih kolikor mogoče pravilne in čiste nemščine ter se naj izogibajo predvsem številnih tujk, ki so bile dosedaj v navadi.

—š— **Sv. Kunigunda na Poh.** Učenci tukajšnje šole so dosedaj nabrali v vojaške namene 27 K 69 vin. — Deklice drugega razreda so izgotovile 22 parov volnenih nogavic, 8 parov zapestnic, 8 ušesnih pokrival in 220 parov papirnatih podplatov. — Dečki pa so nabrali 30 kg starih kovin. Vsi ti predmeti so se svoječasno odposlali na pristojno mesto. — Fran Golež, nadučitelj.

—š— **Stotnik Ludovik Zwirn †.** Na severnem bojišču je dne 1. avgusta padel stotnik in bataljonski poveljnik Ludovik Zwirn. Pokojnik je bil celih osem mesecev neprenehoma na bojišču in je bil za svojo hrabrost pred sovražnikom dvakrat odlikovan, prvič je dobil Signum laudis, drugič vojni zaslužni križec. Padli je brat oskrbnika mariborske deželne bolnice in stotnika Frana Zvirna. Umrli stotnik je bil — kakor njegov brat Fran — prej učitelj. V tem prvem in poznejšem vojaškem stanu je bil vedno zaveden slovenski mož! Bodi mu blag spomin!

—š— **Iz Št. Vida pri Planini** poročajo: Občina Planinska vas je imenovala tukajšnjega nadučitelja tovariša Frana Bračiča za svojega častnega občana. To je že četrta tu v vsolanih občin, ki mu je izkazala tekomo njegovega 35letnega delovanja na tej šoli najvišjo čast. — Čestitamo!

Goriške vesti.

FRANJA STREŠOVA.

Umrla je v Ljubljani tovarišica Franja Stresova, učiteljica iz Kobarida. Blago pokojnico je dohitela smrt v beli Ljubljani kot begunko iz solnčne Goriške. — Pokopali so jo na Viču pri Ljubljani. Pogreba se je udeležilo obilo begunk in beguncev. Pokopali so jo na Viču, kjer počiva njen brat Anton, ki je bil nadučitelj v Cerknem, pa je podlegel v Ljubljani posledicam težke operacije pred par leti. Oba sta umrla prezgodnje smrti. — Blag ji bodi spomin!

—g— **Šole** so se s 1. septembrom zopet začele, tako je ukazal okrajni šolski svet tolminski. In začele so se, kjer je pač mogoče in niso šolske sobe zasedene od vojaštva. Še celo tik ob vojni črti, blizu Tolmina začno otroci zopet redno staro življenje. Pač je to najboljše znamenje, kako malo se bojimo Laha in kako malo se brigamo zanj. Tudi poljska dela opravljajo ljudje tik do bojne črte, kot bi vladal najboljši mir.

—g— **Slovenska šola v Ločniku** se je nahajala v hiši Goriške ljudske posojilnice. Kakor nam poročajo, je granata precej poškodovala poslopje.

—g— **Šole v goriški okolici**, kjer je bilo mogoče, so odprte. V Ozeljanu pri Šempasu še ni odprta.

—g— **Kadet Anton Turk**, učitelj na Ciril-Metodovi šoli v Gorici na Blančah, poroča, da je bil že petkrat v boju ter da je bil zaradi tega in zaradi hrabrega zadržanja pred sovražnikom odlikovan z malo srebrno svetinjo. Obenem pošilja vsem

prijateljem in znancem pozdrave s Krasa. Gori omenjeni je bil v Gorici marljiv član več narodnih društev in sploh znana oseba.

—g— **Rezervni kadet Josip Terpin**, absolviran učiteljskišnik, je bil v bojih na Dobrdobski planoti ranjen od šrapnela in se zdravi v neki bolnišnici v notranjosti.

—g— **V Lokavcu pri Ajdovščini** so otvorili šolo 1. oktobra. Poučeval bo Moric Benič, ki je učiteljeval poprej v Šentmavru nad Solkanom, kjer pa sedaj ni šole, ker stoji kraj tik ob fronti. Lokavški učitelj tovariš Tomažič je pri vojakih. Štvo je prenesto svoj sedež iz Postojne v Opatijo. Okrajno glavarstvo tržiško in tržiški okrajni šolski svet sta se prenestila iz Gradca v Postojno.

Tržaške vesti.

LJUDSKE IN SREDNJE ŠOLE V TRSTU.

»Lavoratore« poroča, da se je te dni oglašil pri namestniku v Trstu poslanec Pittoni, da se izvesti, kako in kaj se namestnik s tržaškim šolstvom. Namestnik je rekel, da je že vse ukrenil, da se bo šolski pouk v Trstu redno vršil. Ljudske šole se brez vsega drugega otvorijo. Kar se tiče srednjih šol, se za sedaj otvorita le ena cela gimnazija in ena cela realka; manjka namreč zadostno učnih oseb, pa tudi število dijakov se je zaradi odhoda velikega dela prebivalstva znatno skrčilo. Poskrbelo se bo, da bodo mogli biti sprejeti v navedena zavoda vsi učenci, ki se bodo oglašili. Za bodoče ima namestnik obširen načrt za preosnovno tržaškega šolstva; predvsem se mora preskrbeti za razvoj trgovskega šolstva ter se ima ustanoviti srednja in višja trgovska šola. Eventualno se v to svrhu razširi šola Revoltella. Ustanoviti se ima tudi navtična šola, ki je v Trstu nujno potrebna. — »Lavoratore« imenuje šolski načrt namestnikov »un vasto piano di riforma scolastica« (obširen načrt šolske reforme). Kakšen je sicer ta šolski načrt in v koliko bo upošteval v dejanju resničen položaj ljudstva, »Lavoratore« ne pove. Da se bo ozirati na Slovence in Hrvatce, zahteva interes države!

—t— **Trst dobiva patriotično, avstrijsko lice.** »Slovenskemu Narodu« poročajo: V Trstu je bilo ustanovljeno pod velelaško mestno upravo polno rekreativcev, v katerih se je zbiralo okoli 3000 dečkov in deklic ob šole prostem času; vzgajali so mladino tam v radikalno-nacionalnem smislu, uvedli so eksercicije, običajne v italijanski armadi in uniformirani so bili po talijanskem vzorcu. Sedaj se vrši preobrat. Okrajni komisar pl. Lund je bil že v Lošinju ustanovil stezosledni zbor, v Trstu je prevzel vodstvo vseh javnih mladinskih vzgojevalnih zavodov. Značilen za tržaške razmere je na primer zgled, da je ravnatelj rekreativcev v starem mestu, ki se je imenoval Skok, prekrstil svoje ime v Scocchi in hitro po izbruhu vojne tekel v Italijo, kjer ga je sprejel Barzilai. Dosedaj je podržavljenih šest rekreativcev, vsak zavod obiskuje štiristo do petsto dečkov in mladeničev v starosti od 6. do 18. leta. Gojenci imajo mornariške uniforme. Ustanovil se je stezosledni zbor, v katerega je vstopilo okoli 300 učencev iz srednjih, meščanskih in strokovnih šol. Fantje eksercirajo izborni po predpisih avstro-ogrskega opravilnika in po nemški komandi; izkazujejo se koristne pri raznih splošnomeščanskih zadevah. Trst postaja »la fidelissima«.

—t— **Izprememba imena.** Cesarski komisar je odredil, da se občinska ljudska in meščanska šola »Felice Venezian« imenuje odslej »Občinska ljudska in meščanska šola za Staro mesto«.

—t— **Smrtna kosa.** Umrli je v 85. letu svoje starosti Jernej Peternel, glavar ugledne svetoivanske rodovine in oče tamošnje učiteljice Milke Peternelove. — Naše iskreno sožalje!

—t— **Obisk namestnika v tržaških mestnih deških zavetiščih.** Na podlagi odredb namestništva in tržaškega vladnega komisarja so bila tukajšnja mestna deška zavetišča, ki jih je obiskovalo nad 4000 šoloobveznih dečkov, temeljito reformirana. Te zavode, ki služijo eminentno obče-koristnemu namenu, je okrajni komisar vitez Lund organiziral nanovo. Nova organizacija se ne tiče samo fizične in moralne izobrazbe mladine, ampak nudi tudi garancijo za to, da bo mladina vzgojena v patriotičnem duhu. Namestnik baron Fries-Skene, ki se posebno interesira za to, za bodoči razvoj Trsta tako važno akcijo, je nedavno v spremstvu namestništvenega svetnika pl. Krekicha posetil deška zavetišča pri Sv. Justu in Sv. Vincencu in se je izrazil jako pohvalno o dobrem vedenju gojencev in o vladajočem redu na zavodih. Namestnik je posetil po-

tem tudi skavtski zbor, ki ga je ustanovil pred kratkim vitez Lund in ki mu pripada dosedaj že 250 tržaških srednješolcev.

—t— **Stanarinska doklada in učitelji.** Ker ne dobivajo oni učitelji, ki nadomestujejo vpoklicane tovariše, nobene stanarinske doklade, četudi je že okrajni šolski svet sklenil, da je to doklado vsekakor izplačati vsem nevpoklicanim učiteljem, se od strani prizadetih apelira na šolsko upravo, da naj bi z ozirom na sedanje težavne življenjske razmere vendar izplačala vsem nadomestujočim učiteljem določeno stanarinsko doklado. — Upamo, da se bo upravičeni želji tržaških učiteljev končno ustreglo.

—t— **Magdalenska podružnica C. M. Družbe v Trstu** je na svoji zadnji seji sklenila poslati glavni Družbi vsoto 500 K in to z ozirom na to, ker se Družba v sedanjih časih nahaja v veliki stiski, ker so se njeni dohodki jako skrčili ali pa celo izostali. Upamo, da bodo tudi ostale podružnice upoštevale poziv Družbe — ter ji priskočile na pomoč.

—t— **Kdo ve kaj?** Že od 14. oktobra 1914 nimam sporočil o Albinu Miklavču, učitelju, ki je služil pri 7. pešpolku (Celovec), 12. stotnija, rojen 1887. leta v Kobaridu. Vojake-tovariše prosim obvestila na naslov: Ivan Gabršček, učitelj, Dolina pri Trstu.

Istrske vesti.

—i— **Redek zgled rodoljubja.** Na korist družbine šole v Rabcu (v Istri) sta poklonila gg. Ivan Faraguna in Mate Pahska vsak po 50 K. Če je že čin sam na sebi hvalevreden, pa je povod naravnost sijajen zgled ljubezni do naroda. Podprla sta družbine namene iz radosti, ker se jim je posrečilo narodu podeliti — živeža! Taki možje so zares plemeniti po svojem čuvstvanju.

—i— **Šolsko vprašanje v Pulju.** Vojnopomožni komite v Pulju poziva starše, naj naznanijo imena svojih otrok z rojstnim letom, dosedanjim šolskim obiskom in narodnostjo po dopisnici vojnopomožnemu komiteju v Pulju. Potem se otvorijo najbrže otroški vrtci in se stori za pouk otrok, kar bo mogoče.

Splošni vestnik.

Podražitev šolskih zvezkov. S splošno draginjo rastejo cene tudi — skoro brez izjeme — vsem življenjskim potrebščinam, tako so narasle tudi cene papirja. Vzrok temu so izredna podražanja pripomočkov, ki jih rabijo pri izdelovanju papirja. Žveplo, ki je važno pomožno sredstvo pri tem, se je dobivalo pred vojno po 13 K, sedaj stane ista množina 130 do 140 K; ameriška smola, ki je stala prej 25 do 30 K, stane sedaj 200—250 K in še za to ceno je je komaj dobiti. Razen tega prihajajo v poštev tudi celuloza in druge stvari, ki so se vse podražile. Naravno je torej, da ni mogoče tvorničarjem dobavljati papirja več po nekdanjih cenah, ampak da so bili primorani že opetovano zvišati jih. Nekatero papirne vrste so sedaj za 70—80%, druge celo do 100% dražje, kakor so bile pred vojno. Naravna posledica temu je, da so se podražile vse tiskovine,* pa tudi šolski zvezki. Nižjeavstrijski deželni šolski svet je cene zvezkom že določil, in sicer tako, da stanejo zvezki, ki so bili dosedaj po 5 h, sedaj 6 h, oni po 10 h, sedaj 12 h, prej 20 h sedaj 24 h. Želeti bi bilo, da tudi vsi drugi deželni šolski sveti enako ukrenejo, da bomo vedeli, pri čem smo.

* Naša »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani je zvišala glede na to gorostasno zvišanje cen le malenkostno svoje izdelke. — Zato jo priporočamo vsem najtopleje.

Uredn.

Učiteljski prijatelj. P. n. gospod Ivan Kralj, c. kr. nadporočnik na bojnem polju, je podaril »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta« 40 kron. Za to velikodušno darilo se blagomu učiteljskemu prijatelju najtopleje zahvaljuje odbor, želeč temu človekoljubnemu društvu obilo enakih dobrotnikov!

Naše dijaštvo v resnih časih. »Slovenec« piše: »Vojna je tudi naše dijaštvo privedla do resnosti. Letos niso dijaki potovali med počitnicami, kakor običajno, ni bilo dijaških veselic in koncertov, ne izletov itd. Cel počitniški čas uporabljajo naše dijaštvo letos prav resno. Mnogo se jih bojuje za domovino, drugi so šli zopet prostovoljno kot pomoč ranjencem, dijaki z dežele pridno pomagajo doma pri poljedelstvu, oni po mestih pa so prevzeli hvaležno domovinsko dolžnost, da so nabirali od hiše do hiše kovine in dr. ter s tem pripomogli vojnim uspehom. Celó mali šo-

larčki so se pod vodstvom svojih učiteljev posvetili patriotičnemu delu. V tem, ko dijaki po deželi delajo na svojih domovih, tudi mestni nočejo držati križem rok. Poiskali so si po raznih uradih in podjetjih dela, samo da si kaj pridužijo in staršem pomagajo v teh težkih časih. Poprijeli so se mnogovrstnih pomožnih del ki v normalnem času pač ne bi pristojala dijaku, a sedaj so postali popolnoma resni in se zavedajo položaja brez vseh ozirov. To podjetja tako upoštevajo in z zaposlenimi dijaki prav obzirno ravnaajo. Z železno voljo te mlade moči vse težkoče premagajo. Brez vsakih pomislekov so se oprijeli pomožnih poslov in jih tudi vestno vrše. S tem si je dijaštvo samo dalo najlepše izpričevalo, in ko se zopet odpro hramovi muz, se bo s podvojenimi močmi oprijelo že težko pričakovanega nadaljevanja študij v svesti si, da je tudi ono mnogo pripomoglo v obrambo domovine. Narodu, ki ima tak naraščaj, je bodočnost zagotovljena.« — Te besede so resnične! Zahvala pa gre predvsem učiteljsstvu, ki je vzgajilo tako dijaštvo!

Razgled.

— **Vzpodbudni govor za abituriente.** Domobranksko divizijsko sodišče na Dunaju je obsodilo župnika Karla Večero, ki je bil zadnji čas profesor na nemški državni gimnaziji v Mikulovu na Moravskem, na štiri mesece ječe, na izgubo doktorata in profesorske službe, ker je imel 18. avgusta l. l. v cerkvi pridigo za abituriente, pri kateri se je pregrešil zoper dolžno spoštovanje vladarja.

— **Začetek šolskega leta 1915 16 na graški tehnik.** Po sporočilu sekretariata se bodo vršila predavanja na tehnik kot običajno. Vpisovanje se vrši v času od 1. do 15. oktobra. — Dijaki, ki morajo po 15. oktobru na nabor ter reflektujejo na oproščenje šolnine, naj to javijo pismenim potom sekretariatu (»Vormerkung«). Ti se morajo pri svoječasni inkskribciji (po naboru) izkazati s črnovojniško legitimacijo, da so oproščeni vojaščine. — Predavanja se prično na vsak način šele po 18. okt.

— **Eksportna akademija na Dunaju** bo tudi letos odprta. Pouk se je pričel dne 5. oktobra.

— **Častna promocija nadvojvode Evgena.** Te dni so v glavnem stanu jugozahodne bojne črte slovesno izročili nadvojvodi Evgenu diplomu častnega doktorstva filozofije inomoškega vseučilišča.

— **Sekcijski načelnik dr. Ivan Žolger.** Z Dunaja poročajo, da je predstojnika državnopravnega oddelka v ministrskem predsedstvu, dr. Ivana Žolgerja, cesar imenoval za pravega sekcijskega načelnika. To imenovanje bo slovenska javnost gotovo pozdravila z zadovoljstvom, ne samo zato, ker se tiče sina našega naroda, marveč tudi, ker se s tem na najvišjem mestu priznava uspešno delovanje dr. Žolgerja. Xr. Ivana Žolgerja cenijo kot avtoriteto v državnopravnih vprašanjih in uživa kot visokošolski učitelj na Dunaju in tudi v inozemstvu neoporečen ugled.

— **Vpisovanje na graški univerzi** se je pričelo 23. septembra in traja do 16. oktobra. Ako se bo zaradi vojne rok vpisavanja podaljšal, kakor se je zgodilo lansko leto, se bo pozneje določilo. Predavanja se prično okoli 20. oktobra.

— **Dijaške štipendije.** Naučno ministrstvo je odredilo, da se je pri podelitvi dijaških štipendij predvsem ozirati na one dijake, ki so bili pred sovražnikom pohvaljeni ali ranjeni. Enako prednost imajo tudi oni dijaki, katerih očetje so umrli junaške smrti.

— **Profesor dr. Masaryk.** Uradno razglašajo: Proti profesorju na češkem vseučilišču v Pragi, dr. Masaryku, ki se že dlje časa mudi v inozemstvu in se tam baje bavi z nedopustno agitacijo, se je začelo sodno kazensko postopanje in disciplinarna preiskava ter je bil suspendiran od službe in mu je plača ustavljena.

— **Berlinski bolgarski dijaki na potu v domovino.** Bolgarski dijaki v Berlinu so se poslovili pri bolgarskem poslaniku Rizovu. V nagovoru je rekel neki študent: »Bolgarski dijaki se bodo vedno zavedali svoje hvaležnosti do Nemčije«. Pred bolgarskim konzulatom so koncem govora živahno klicali nemškemu cesarju in Nemčiji.

— **Časopisje in vojna.** Za vojne je prenehalo izhajati v Nemčiji 1200 časopisov.

— **Slovaščina v madjarščini.** Profesor Fucel iz Kassla je objavil v »Frankfurter Zeitung« svoja opazovanja, koliko nemških besed je prešlo v madjarščino. Posebno za razno obleko, orodja in sploh stvari, ki so bile Madjarom tuje, ko so se preselili iz Azije. Pri tem pa nemški profesor konstatuje, da so si Madjari izposodili mnogo izrazov iz slovaškega besednega

zaklada. Za zgled navaja tányér (krožnik), kulez (ključ), podlas (podstrešje), ter naglaša, da so Slovaki v svojih seliških kulturelno visoko nadkriljevali madjarske priseljence.

— **Avstrijske univerze.** Na Dunajski univerzi se je pričelo dne 23. pret. mes. z vpisovanjem, ki traja 14 dni, ki se pa bo eventualno podaljšalo še za osem dni. Kakšen bo obisk univerze, se še ne ve ter je od tega tudi odvisno, ali se letos otvori univerze v Krakovu, Levovu in Černovicah.

— **Rusini na gornjem Ogrskem** pišejo s cirilico. Sedaj je nastalo med tamošnje duhovščino in učiteljstvom živahno gibanje za odstranitev cirilice in uvedbo latinice. Ogrski episkopat je sklenil z vso silo podpirati to gibanje, da se že enkrat iz cele Ogrske odpravi cirilica.

— **Hrvatska umetnika na laški fronti.** Kakor poročajo, gresta te dni hrvatska umetnika profesor Robert Frangeš in profesor Oton Iveković z dovoljenjem vojnega poveljstva in deželne vlade na italijansko fronto.

— **Dalmatinski deželni šolski svet** se je bavil na svoji seji 16. pret. mes. med drugim z vprašanjem ustanovitve nekaterih šol višje kategorije. Rešilo se je nekaj srednješolskih zadev in izvršilo nekaj imenovanj na ljudskih šolah.

— **Collegium Germanicum.** V Rimu je zavod, ki nosi to ime. Preosnoval ga je leta 1573. papež Gregor XIII. V tem zavodu se vzgajajo nemški mladeniči v strogo rimskem smislu za dušno pastirstvo. Gojenci se morajo šest mesecev po vstopu obvezati, da se posvetijo duhovskemu stanu in pastirstvu v svoji domovini. Študirajo tri leta filozofijo in 4 leta teologijo. Mnoge promovirajo v doktorje še pred njihovim odhodom iz zavoda. Zavod je bil pod vodstvom jezuitov do oprave jezuitskega reda (1773), potem pa pod vodstvom svetnih duhovnikov, a leta 1798. so ga zaprli. Leta 1818. so ga zopet odprli pod vodstvom jezuitov. V Collegium Germanicum študirajo tudi avstro-ogrski in švicarski bogoslovci. Poleg tega so v Rimu še: angleški, irski, belgijski, francoski, poljski in severno in južno ameriški kolegi. — Sedanjí svetovni viharji tudi zavodu Collegium Germanicum niso prizanesli. Selj se v Inomost, kjer bo nameščen v teolojskem konventu »Canisianum«, a filozofska predavanja bodo gojenci poslušali v jezuitskem kolegiju.

— **Priprava mladine za vojaštvo.** Na Dunaju ustanovljajo organizacijo za pripravo mladine za vojaštvo. V ta namen bodo popisali vse fante rojstnih letnikov 1901. do 1895., v kolikor že ne služijo pri vojaštvu.

— **Umrl je** v Pragi bivši zaslužni ravnatelj češkega Narodnega gledališča in član češke Akademije znanosti in umetnosti dr. Franc A. Šubert. Šubert ima tudi za gledališko umetnost v jugoslovanskih deželah velike zasluge. Pokojnik se je tudi za slovensko umetnost jako zanimal ter je prisostvoval slavnosti otvoritve ljubljanskega deželnega gledališča. Posebne zasluge si je pridobil kot organizator bolgarskega Narodnega gledališča v Sofiji.

— **50letnico svojega rojstva** je praznoval sl. učenjak dr. Lubor Niederle, pros. arheologije in slovanske etnologije na praški univerzi. Niederle si je že v mladih letih pridobil svetovno ime in velja kot ena prvih avtoritet na polju slovanske etnologije.

— **C. kr. navtična šola v Malem Lošnju** se letos ne otvori.

— **Dalmatinski deželni odbor**, ki se je nahajal dosedaj provizorično v Obrovcu, se je zopet povrnil v Zader.

— **Umrl je** pri Dunaju dvorni svetnik v naučnem ministrstvu dr. Ivan Huemer, referent za srednješolske zadeve.

— **Ogrski kardinal Vaszary**, resignirani nadškof ostrogonski, je umrl v svoji vili ob Blatnem jezeru v starosti 83 let. Kardinal Vaszary je spadal med takozvane liberalne cerkvene kneze; svoj čas se je javno izrekel za civilni zakon in vedno je bil nasprotnik katoliških političkih organizacij. Dohodki umrlega kardinala so bili ogromni; le najemščina za velika posestva v njegovi škofiji mu je vrgla letnih 720.000 K čistega.

— **Na madjarskem vseučilišču v Budimpešti** je sedaj ustanovljena stolica za hrvatski jezik in hrvatsko literaturo in je imenovan za rednega profesorja Rudolf Szegety.

— **Razveljavljene doktorske diplome.** Domobranksko ministrstvo je črtalo iz zapisnika zdravnikov vse tiste zdravniške, ki so si doktorsko diplomo pridobili na kakem italijanskem vseučilišču ter je te diplome razveljavilo.

— **Dalmatinski deželni šolski svet** pozivlja vpokojene učitelje in učiteljice, ki so še sposobni za poučevanje, naj se

zglasijo ter prevzamejo pouk v šolskem letu 1915/16, sicer bi ostalo več ljudskih šol zaprtih. Za poučevanje dobe posebno nagrado.

— **Masarykovo glasilo začasno ustavljeno.** Oblasti so ustavile Masarykov list »Čas«. Poslanec profesor Masaryk se nahaja v Švici.

— **Nov slovenski privatni docent.** Kakor smo že poročali v zadnji številki, je bil naš rojak dr. Leonid Pitamic, ki služi sedaj v predsedstvu ministrskega sveta kot ministerialni koncipist, imenovan za privatnega docenta za avstrijsko državno pravo na dunajskem vseučilišču. Dr. Pitamic je vzlic svoji mladosti (ne šteje še 30 let) v znanstvenih krogih že dobro znan po svojih raziskavanjih in študijah o »dijetni pravici poslancev« (Das Recht der Abgeordneten Diäten), izišlem leta 1913. Njegovo najnovejše delo, ki je zbudilo veliko pozornost, obravnava tema o »sodelovanju parlamenta pri mednarodnih pogodbah v Avstriji« (Die parlamentarische Mitwirkung bei Staatsverträgen in Oesterreich). Dr. Pitamic je eden izmed onih redkih Slovencev, ki je premagal z delom, energijo in neuklonjenim optimizmom vse težkoče, ki so se mu pojavile od raznih strani pri dosegi njegovega smotra. Simpatičnemu mlademu učenjaku, ki je zapustil na Kranjskem izza svojega službovanja na deželni vladi in okrajnih glavarstvih najlepše spomine v slovenskem prebivalstvu, iskreno čestitamo na imenovanju, ki je toliko bolj pomembno, ker se je izreklo na predlog nemške univerze.

— **Otvoritev šol v Dalmaciji.** Na dan 15. septembra se otvorijo v Dalmaciji ljudske in srednje šole razen Boke Kotorske in Dubrovnika. Vojaška oblast da dopust onim profesorjem in ljudskošolskim učiteljem, ki bodo neobhodno potrebni za pouk, pa se sedaj nahajajo v vojni službi.

— **Za upravitelja Leginega imetja v Zadru** je imenovan dvorni svetnik Štefan Polli. Posebni poverjeniki bodo imenovani tudi za Split, Starigrad, Kerčulo itd., kjer je imela Lega svoja šolska poslopja.

— **Izumitelj salvarsana.** Nemški tajni svetnik Pavel Ehrlich je po kratki bolezní v Homburgu umrl. Star je bil šele 61 let. Rodom je bil iz Šlezije in vstopil leta 1890. za asistenta v znani Kochov zavod za nalezljive bolezni v Berlinu. Pozneje je prevzel vodstvo zavoda za preiskovanje cepil. Njegovo sredstvo proti sifilistični bolezni, salvarsan, je svetovno znano. Pomagal mu je pri tem izumu japonski zdravnik dr. Hata.

— **Jurij Żulawski**, znameniti poljski pesnik in pisatelj, je bil poročnik v poljski legiji in je dne 9. pret. m. v bolnici za nalezljive bolezni v Dembici umrl. Żulawski je bil eden prvih izmed odličnih poljskih pisateljev, ki so šli med legionarje. Njegov stari oče se je kot bojevnik udeležil poljske revolucije leta 1831., njegov oče pa poljske revolucije leta 1863. Nekaj mesecev pred svojo smrtjo je Jurij Żulawski v ginljivo lepi pesmi naročil svojemu sedaj še nedoletnemu sinu, naj bo vedno pripravljen za boj za poljsko stvar. Nekaj romanov in pesmi Jurija Żulawskega je preloženih na nemški jezik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

L. M. v Z.: Vašega dopisa nismo prejeli, zato ga ne moremo priobčiti. — F. G. v M.: Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade! Ne moremo pomagati.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta razpisuje dve mesti Cesarja Franca Jožefa I. jubilejske ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem po 80 K. Prošnje, opremljene z ubožnim listom in zadnjim šolskim izpričevalom, naj se pošljejo do **1. novembra t. l.** društvenemu tajniku na naslov: **Juraj Režek**, Ljubljana, Ključalničarska ulica 3.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. sept. 1915. **K 107.491.81**

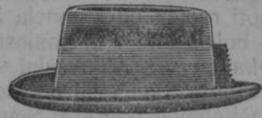
Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3.
popoldne in vsako soboto od 6.—7. večer.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj

172

razpošilja na vse strani sveta najmoderneje in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustriran cenik.

Rodovina Zamánova naznanja tužno vest, da je nje iskreno ljubljena mamica, soproga in teta, gospa

Marija Zamán roj. Poglajen,

nadučiteljeva soproga,

dne 26. avgusta ob pol 1. uri ponoči, previdena s svetotajstvi, v 61. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne ranjke se je vršil v soboto, dne 28. avgusta, ob 9. uri dopoldne v Hrenovicah pri Fari,

V Hrenovicah, 29. avgusta 1915.

Naročajte in širite „Učiteljskega Tovariša.“

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskišniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. *A. Črnivec: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“.* Cena 1 K.
2. *Spominski list* za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. *Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop.* Cena 60 vin.
4. *Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine.* Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 K 740.000.000.—
Vlog „ 44.500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::